West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - III

SANSKRIT — GENERAL

Paper - IV

| Full Marks: 100 Duration: 3 Hours |

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

উত্তব যথাসম্ভব নিজেব ভাষায় লেখা বাঞ্চনীয়।

প্রান্তস্থ সংখ্যাগুলি পর্ণমানের দ্যোতক।

UNIT - I

[Marks : 25]

Define and illustrate any three of the following Alamkaras: 1. 3×5 15 নীচের যে-কোন তিনটি অলংকারের লক্ষণ ও উদাহরণ দিন 0 × 0 = 50 i) रूपकम उत्प्रेक्षा ii) iii) दीपकम अपह्नुति: ivl विशेषोक्ति:। v) $2 \times 5 = 10$ 2.. Determine the Alamkaras of the following verses (any two) নিম্নলিখিত শ্লোকগুলির অলংকার নির্ণয় করুন (যে কোন দটি): 2 × @ = 50 त्वदङगमार्दवं द्रष्ट्ः कस्य चित्ते न भासते। a)

- मालती-शशभुल्लेखाकदलीनां कठोरता।।
- मानुषीष कथं वा स्यादस्य रूपस्य संभवः। bl न प्रभातरलं ज्योतिरुदेति वसुधातलात्।।

- c) क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मितः। तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुङ्ग्पेनास्मि सागरम्।।
- d) असमाप्तजिगीषस्य स्त्रीचिन्ता का मनस्विनः। अनाक्रम्य जगत्कृत्स्नं न सन्ध्यां भजते रविः।।

UNIT - II

[Marks : 35]

3. Answer any *one* of the following questions নিম্নলিখিত যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দিন

 $1 \times 12 = 12$

> × >> = >>

i) Who was Vidura ? Narrate the duties of a house-holder as stated by him.

2 + 10

বিদ্র কে ছিলেন ? বিদ্র কথিত গৃহস্থ ধর্ম সম্বন্ধে আলোচনা করুন।

2 + 50

ii) Describe in your own words the main characteristic features of a पण्डितव्यक्ति as stated by Vidura.

বিদৃর কথিত পণ্ডিডব্যক্তির মুখ্য লক্ষণগুলি নিজের ভাষায় বিবৃত করুন।

- 4. Explain any *one* of the following verses নীচের যে কোন একটি শ্লোক ব্যাখ্যা করুন
  - यापानि कुरुते फलं भुङ्क्ते महाजनः।
     भोक्तारो विप्रमुच्यन्ते कर्ता दोषेण लिप्यते।।
  - b) त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनभात्मनः। कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतद्त्रयं त्यजेत्।।

OR / অথবা

Translate into Bengali or English any *two* of the following verses যে কোন দৃটি শ্লোকের বাংলা বা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন

 $2 \times 4 = 8$

2 x 8 = b

- a) क्षमा वशीकृतिर्लोके क्षमया किं न साध्यते। शान्तिखड्गः करे यस्य किं करिष्यति दुर्जनः।।
- b) षडेव तु गुणाः पुंसां न हातव्याः कदाचन। सत्यं दानमनालस्यमनसूया क्षमा धृतिः।।

- c) यस्य संसारिणी प्रज्ञा धर्मार्थमनुवर्तते। कामादर्थं वृणीते यः स वै पण्डित उच्यते।।
- d) श्रोतुमिच्छामि ते धर्म्यं परं निःश्रेयसं वचः । अस्मिन् राजर्षिवंशे हि त्वमेकः प्राज्ञसम्मतः।।
- 5. Answer any five of the following questions

 $5 \times 3 = 15$

@ x 0 = 3@

- নীচের যে কোন পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দিন :
  - What is meant by Prajāgara ? What is its significance ? 'প্রজাগর' শব্দের অর্থ কী ? এর তাৎপর্য কী ?
- b) Who are always happy ? নিতাসুখী ব্যক্তি কারা ?
- स च मूढ़तमो नरः Who is the most idiotic person ?
   মৃঢ়তম বাজি কে ?
- d) Which are the seven vices that a king should give up?
  কোন সাতটি দোষ রাজার পরিহার করা উচিত ?
- e) How many parvans are there in the Mahābhārata? Name first three of them.

মহাভারতের পর্ব সংখ্যা কয়টি ? প্রথম তিনটি পর্বের নাম লিখুন।

f) What do you mean by 'মন্তবিল্পব'? What is its result?

'মন্ত্রবিপ্লব' কথার অর্থ কী ? এর পরিণাম কী ?

g) Who are the victims of insomnia?
কোন কোন ব্যক্তি অনিদ্রায় আক্রান্ত হয় ?

UNIT - III

[Marks : 25]

6. Answer any *one* of the following questions নিম্নের যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দিন :

 $1 \times 15 = 15$ $3 \times 30 = 30$

- a) What is the meaning of the word 'ছন্দঃ'? Discuss briefly in this connection the works related to 'ছন্দঃ'.
  - 'ছন্দঃ' শব্দের অর্থ কী ? এই প্রসঙ্গে ছন্দোবিষয়ক গ্রন্থগুলি সম্পর্কে সংক্ষেপে আলোচনা করুন।

b) What do you mean by कोषशास्त्र ? Discuss briefly the works related to कोष as found in ancient India.

কোষশাস্ত্র বলতে কী বোঝায় ? প্রাচীন ভারতীয় কোষগ্রন্থগুলি সম্বন্ধে সংক্ষিপ্ত আলোচনা করুন।

c) Write a note on astronomical works in ancient India. প্রাচীন ভারতীয় জ্যোতির্বিদ্যা বিষয়ক গ্রন্থগুলি সম্বন্ধে আলোচনা করুন।

7. Write short notes on any two of the following:

 $2 \times 5 = 10$

যে কোন দৃটি বিষয়ে সংক্ষিপ্ত টীকা লিখন :

2 x @ = 50

नागार्ज्नः, कौटिल्यः, चरकसंहिता, आर्यभट्टः, सङ्गीतदामोदरः।

UNIT - IV

[Marks : 15]

- 8. Write a paragraph on any *one* of the following topics in Sanskrit 15
  নিম্নোক্ত যে কোন একটি বিষয় অবলম্বনে সংস্কৃত ভাষায় একটি অনুচ্ছেদ রচনা করুন
  - i) चरित्रनिर्माणे विवेकानन्दस्यावदानम
  - ii) तव प्रियः ग्रन्थः
  - iii) शारदोत्सवः।